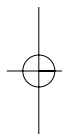
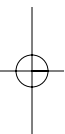
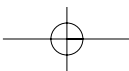


ZO SPISOV DONA BOSCA

Uvádzame niektoré spisy nášho otca a Zakladateľa, ktoré tri generálne kapituly (20., 21. a 22.) označili za osobitne významné pre verné prežívanie nášho povolania.



I. ČLENOM SALEZIÁNOM *

Naše Stanovy, najdrahší synovia v Ježišovi Kristovi, definitívne schválila Apoštolská stolica 3. apríla 1874.

Túto skutočnosť treba privítať ako jednu z najslávnejších pre našu Kongregáciu, ako udalosť, ktorá nás uisťuje, že zachovávaním našich rehoľných pravidiel sa opierame o základy pevné, bezpečné a možno povedať aj neomylné, lebo neomylný je aj úsudok najvyššej hlavy Cirkvi, ktorá ich schválila.

Samotné schválenie, akokoľvek cenné, by však neprinieslo veľa úžitku, keby sme tieto pravidlá nepoznali a verne nezachovávali. A práve preto, aby ich každý mohol ľahko spoznávať, čítať, rozjímať o nich a zachovávať ich, považujem za dobré predložiť vám ich ako preklad originálu... Myslím, že bude užitočné, keď vám dám zopár praktických pokynov, ktoré vám uľahčia spoznať ducha, ktorý tieto Stanovy oživuje. Pomôžu vám ich svedomito a s láskou zachovávať. Hovorím od srdca a stručne vám vysvetlím, čo na základe skúseností považujem za osožné pre vaše dobro i pre dobro celej našej Kongregácie.

Sľuby

Keď pápež Pius IX. prvýkrát hovoril o Saleziánskej spoločnosti, povedal: „V rehoľnej kongregácii alebo spoločnosti sú potrebné sľuby, ktorými by boli všetci členovia vo svedomí viazaní k predstavenému a predstavený i so svojimi podriadenými zasa k hlave Cirkvi a tak aj k samému Bohu.

* *Stanovy a pravidlá Spoločnosti svätého Františka Saleského*. Turín 1885. Úvod, s. 3 – 46.

Naše sľuby sa preto môžu nazývať aj duchovnými putami, ktorými sa zasväcujeme Pánovi, a svoju vôľu, majetok, fyzické i morálne sily podriaďujeme moci predstaveného, aby sme všetci tvorili jedno srdce a jednu dušu a týmto spôsobom podľa našich Stanov šíрили Božiu slávu. Práve k tomu nás vyzýva Cirkev, keď vo svojich modlitbách hovorí, „aby sme zachovali jednotu viery v duchu a lásku v činnosti“.

Sľuby sú veľkodušná obeta, ktorou sa veľmi rozmnožujú zásluhy našich skutkov. Svätý Anzelm učí, že dobrý skutok bez sľubu je ako ovocie bez stromu. Keď ho konáme ako ľudia so sľubom, akoby sme s ovocím obetovali Bohu aj strom. A svätý Bonaventúra hovorí, že skutkom vykonaným bez sľubu obetujeme iba úroky, nie kapitál. Skutkom so sľubom však obetujeme Bohu úroky aj kapitál. Cirkevní otcovia ďalej jednomyselne učia, že človek so sľubom má za každý skutok dve zásluhy: jednu za dobrý skutok a druhú za sľub.

Podľa učenia svätého Tomáša úkon, ktorým sa skladajú rehoľné sľuby, nám pripomína krstnú nevinnosť. Uvádza nás totiž do stavu, ako by sme boli práve prijali krst. Cirkevní učitelia často prirovnávajú rehoľné sľuby aj k mučenictvu. Hovoria, že ten, kto zloží sľuby, má rovnakú zásluhu ako ten, čo podstúpi mučenictvo, lebo to, čo chýba sľubom na intenzite, podľa nich nahrádza trvanie.

Ak teda rehoľné sľuby tak výrazne rozmnožujú zásluhy našich skutkov a robia ich pred Bohom takými milými, musíme sa naozaj usilovať o ich svedomité zachovávanie. Kto sa necíti na to, žeby ich mohol zachovávať, nesmie sa nimi zaviazat alebo aspoň nech počká s ich skladaním, kým nepocíti vo svojom srdci pevné rozhodnutie, že ich zachová. Ináč by sa zaviazal pred Bohom nerozumným a neverným sľubom, ktorý sa Bohu nemôže páčiť. „Lebo,“ hovorí Duch Svätý, „Boh nemôže mať záľubu v po-

chabých“ (Kaz 5, 3). Dobre sa teda pripravme na toto hrdinské zasvätenie, a keď sme sa už zasvätili, usilujme sa mu byť verní aj za cenu dlhej a ťažkej obety. Boh sám nám prikazuje: „Splň svoje sľuby Najvyššiemu!“ (Ž 49, 14)

Poslušnosť

V pravej poslušnosti je súhrn všetkých cností, hovorí svätý Hieronym. Podľa svätého Bonaventúru rehoľná dokonalosť spočíva v potláčaní vlastnej vôle, čiže v poslušnosti. Muž poslušný, hovorí Duch Svätý, bude spievať o víťazstve (porov. *Prís* 21, 28). A svätý Gregor Veľký dodáva, že poslušnosť pomáha nadobudnúť i zachovať si ostatné cnosti (*Moral.* I, 35).

V poslušnosti však musíme vedieť nasledovať Spasiteľa, ktorý poslúchal aj vo veciach najťažších až po smrť na kríži (porov. *Flp* 2, 8). Keby si to Božia sláva vyžadovala, aj my musíme byť poslušní až po obetu svojho života.

Plňme teda dôkladne výslovné rozkazy predstavených, zachovávajme Stanovy Kongregácie i zvyky jednotlivých domov. A keby sa niekomu prihodilo, že niekoho neposlúchne, nech ho požiada o odpustenie. Takýto úkon pokory nám veľmi pomáha dosiahnuť odpustenie chyby, ktorej sme sa dopustili, a získať Božiu milosť, aby sme v budúcnosti boli opatrnejší a viac sa takto už neprehrešili.

Keď autor Listu Hebrejom odporúča túto cnosť, hovorí: „Poslúchajte svojich predstavených a podriaďujte sa im, lebo oni bdejú nad vašimi dušami a budú sa za ne zodpovedať: aby to robili s radosťou, a nie so vzdychaním, lebo to by vám neosožilo“ (*Hebr* 13, 17).

Zapamätajme si, že robiť iba to, čo sa nám páči a je príjemné, nie je pravá poslušnosť, ale nasledovanie vlastnej vôle. Pravá

poslušnosť nás robí milými Bohu i predstaveným a spočíva v tom, že s radosťou plníme všetko, čo nám kážu Stanovy alebo predstavení. Lebo, ako vraví svätý Pavol, „veselého darcu Boh miluje“ (2 Kor 9, 7).

Poslušnosť ďalej spočíva v tom, že sa vieme podriaďiť aj vo veciach ťažších a protiviacich sa našej egoistickej láske a že ich konáme s odvahou, aj keď nás to stojí námahu a obeť. V takýchto prípadoch je poslušnosť ťažšia, ale aj záslušnejšia a privádza nás do nebeského kráľovstva podľa slov nášho Vykupiteľa: „Podnes trpí nebeské kráľovstvo násilie a násilníci sa ho zmocňujú“ (Mt 11, 12).

Ak budete zachovávať poslušnosť tak, ako som naznačil, môžem vás v Pánovom mene uistiť, že prežijete v Kongregácii život naozaj pokojný a šťastný. Súčasne vám však musím pripomenúť, že odo dňa, keď budete chcieť konať nie podľa poslušnosti, ale podľa svojej vôle, začnete byť nespokojní so svojím stavom. Len sa lepšie pozrite na tie rehole, kde sa nájdu nespokojenci a ľudia, pre ktorých sa spoločný život stal bremenom, a uvidíte, že pôvodcom je nedostatok poslušnosti a podriadenosti vlastnej vôle tej Božej. Zamyslite sa nad tým v deň, keď ste pocítili nespokojnosť, a hľadajte nápravu.

Chudoba

Ak nezanecháme svet z lásky, raz ho budeme musieť opustiť proti svojej vôli. Kto ho zanechá počas života dobrovoľne, dostane stokrát viac milostí v súčasnom živote a večnú odmenu v živote budúcom. Kto sa nevie rozhodnúť pre túto obeť dobrovoľne, musí to urobiť proti svojej vôli v hodine smrti, ale bez odplaty a s povinnosťou dôsledne Bohu vyúčtovať z majetku, ktorý azda mal.

Je pravda, že naše Stanovy dovoľujú mať majetok a užívať všetky občianske práva, ale keď niekto vstúpi do Kongregácie, môže spravovať svoje veci a disponovať nimi už len so súhlasom predstaveného, a to v medziach, ktoré určil predstavený. V Spoločnosti sa naňho potom pozerá, ako by doslova nič nemal, lebo sa stal chudobným, aby bol bohatý s Ježišom Kristom. Nasleduje príklad Spasiteľa, ktorý sa narodil v chudobe, žil v úplnom odriekaní a zomrel obnažený na kríži. Počúvajte, čo hovorí náš Učiteľ: „Ani jeden z vás, ak sa nezriekne všetkého, čo má, nemôže byť mojim učeníkom“ (Lk 14, 33).

A komusi, čo ho chcel nasledovať, povedal: „Chod', predaj, čo máš, rozďaj chudobným a budeš mať poklad v nebi. Potom príď a nasleduj ma!“ (Mt 19, 21)

Od svojich učeníkov žiadal, aby nemali viac ako jedno oblečenie a nestarali sa o to, čo budú potrebovať vo svojom apoštolskom živote. A naozaj, nikde nečítame, žeby Pán Ježiš, jeho apoštoli alebo niekto z jeho učeníkov vlastnili polia, domy, zariadenie, šatstvo, zásoby a podobne. A svätý Pavol jasne hovorí, že Kristovi nasledovníci, kamkoľvek idú a čokoľvek robia, musia sa uspokojiť s nevyhnutne potrebným pokrmom pre život a odevom na zaodiatie: „Uspokojme sa s tým, že máme čo jesť a čo si obliecť“ (1 Tim 6, 8).

Všetko, čo presahuje potrebný pokrm a odev, je pre nás prebytočné a protiví sa rehoľnému povolaniu. Je pravda, že občas bude treba zniesť nepohodlie pri cestovaní, v práci, v zdraví i v chorobe. Inokedy nám zasa nebude po chuti jedlo, odev alebo čosi iné. Práve vtedy si musíme uvedomiť, že sme zložili sľub chudoby a že ak chceme mať zaň zásluhu a odplatu, musíme znášať aj následky chudoby. Chráňme sa pred akýmsi druhom chudoby, ktorý svätý Bernard tak ostro odsudzuje, keď hovorí, že niektorí sa honosia iba tým, že sa nazývajú chudobnými, ale

s chudobou nechcú mať nič spoločné. Iní zasa chcú byť chudobní, ale len tak, aby im nič nechýbalo.

Ak je chudoba príčinou nášho nepohodlia alebo utrpenia, radujme sa so svätým Pavlom, ktorý hovorí, že vo všetkom svojom súžení prekypuje radosťou (porov. 2 Kor 7, 4). Správajme sa ako apoštoli, ktorí odchádzali z veľrady natešení, že boli uznaní za hodných znášať potupu pre Ježišovo meno (porov. Sk 5, 41). Práve takejto chudobe božský Vykupiteľ nielen sľubuje, ale aj zaisťuje nebo: „Blahoslavení chudobní v duchu, lebo ich je nebeské kráľovstvo“ (Mt 5, 3). Žiť v chudobe, ochotne prijať bývanie v nepohodlnej alebo skromne zariadenej izbe, nosiť jednoduché šaty, nenáročne sa stravovať, to všetko slúži na česť každému, kto zložil sľub chudoby, lebo sa tak stáva podobným Ježišovi Kristovi.

K chudobe ďalej patrí nekaziť veci, šetriť knihy, šaty, obuv, nehanbiť sa používať staré predmety alebo nosiť staré, opravené či obnosené šaty.

Čistota

Cnosť nadovšetko potrebná, cnosť veľká, cnosť anjelská, ktorú ostatné cnosti obklopujú, je cnosť čistoty. Kto je takto cnostný, môžu sa na neho vzťahovať slová Ducha Svätého: „Súčasne s ňou dostal som aj iné dobrá“ (Múd 7, 11). Spasiteľ nás uisťuje, že tí, čo majú tento neoceniteľný poklad, už tu v smrteľnom živote sa stávajú podobní anjelom (porov. Mt 22, 30).

Na túto belostnú ľaliu či drahocennú ružu a neoceniteľnú perlu však číha nepriateľ našich duší. Dobré vie, že ak sa mu podarí olúpiť nás o ňu, naše posvätenie možno považovať za stratené. Svetlo sa premení na tmu, plameň na čmud, anjel z neba na satana a potom je koniec každej cnosti. Myslím si, moji drahí, že

pre vaše duše bude veľmi užitočné, keď vás upozorním na isté veci. Ak ich budete zachovávať, prospejú vám, ba zdá sa mi, že vás môžem uistiť, že vám čistotu a ostatné cnosti aj zachovajú. Zapamätajte si teda:

1. Nevstupujte do Kongregácie, kým ste sa neporadili s rozumnou osobou, ktorá usúdi, či budete schopní zachovávať túto cnosť.

2. Vyhýbajte sa dôvernosťam s osobami iného pohlavia a nikdy neuzatvárajte osobitné priateľstvá s chlapcami, ktorých do našej starostlivosti zverila Božia prozreteľnosť. Buďte láskaví a zdvorilí ku všetkým, ale na nikoho sa citovo neviazajte. Svätý Hieronym dobre hovorí: „Alebo milujme všetkých rovnako, alebo nikoho.“

3. Po večerných modlitbách sa odoberte hneď na odpočinok a nezhovárajte sa s nikým až do rána po svätej omši.

4. Držte na uzde telesné zmysly. Duch Svätý jasne hovorí, že pominuteľné telo zaťažuje dušu (porov. *Múd 9, 15*). Preto sa ho svätý Pavol usiloval krotiť prísny umŕtvovaním, hoci bol zmorený námahami. Napísal: „Krotím svoje telo a podrobujem si ho“ (*1 Kor 9, 27*). Osobitne vám odporúčam ovládať sa najmä v jedení a pití. Víno a čistota sa neznášajú.

5. Veľkým úskalím pre čistotu sú miesta, ľudia a veci tohto sveta. Chráňte sa ich a vyhýbajte sa im zďaleka nielen fyzicky, ale aj myslou a srdcom. Nepamätám sa, žeby som niekedy čítal alebo počul, že sa niektorý rehoľník vrátil z rodiny duševne obohatený. Takých, čo o tom neboli presvedčení a chceli to sami skúsiť, sú tisíce. No trpkou sa sklamáli a mnohí sa stali nešťastnou obeťou svojej nerozumnosti a opovážlivosti.

6. Dôkladné zachovávanie našich pravidiel, najmä sľubov a pobožností, víťazí nad každým zlovykom a je verným strážcom čistoty.

Krešćanskú rehoľu možno právom prirovnať k opevnenému mestu podľa Izaiášových slov: „Pevné mesto máme, v ňom sa zachránime – Pán ho obohnal valom a hradbami“ (porov. *Iz 26, 1*). A naozaj, sľuby a pravidlá rehoľnej komunity sú ako vysunuté pevnôstky. Hradbami a baštami rehole sú Božie a cirkevné prikázania. Na ich rozvrátenie sa usiluje diabol použiť svoju úskočnosť. Aby na to naviedol rehoľníkov, pokúša sa najprv rozvrátiť vysunuté pevnosti, čiže pravidlá alebo stanovy inštitútu. Keď nepriateľ duší chce zviest rehoľníka, aby prestupoval Božie prikázania, spočiatku sa uspokojí so zanedbávaním maličkostí a až neskôr mu ide o dôležitejšie veci. Potom ho už ľahko zvedie aj na prestúpenie Božieho zákona. A tak sa potvrdzujú slová Ducha Svätého: „Kto si neváži málo, pomaly upadne“ (*Sír 19, 1*).

Drahí synovia, buďme teda verní dôkladnému zachovávaní našich pravidiel, ak chceme byť verní Božím prikázaniam, najmä šiestemu a deviatemu. Vykonávajme si vždy s osobitnou starostlivosťou a usilovnosťou svoje pobožnosti – lebo sú základom a oporou všetkých rehoľných inštitútov –, a budeme podobní anjelom.

Bratská láska

Nemožno milovať Boha a nemilovať blížneho. To isté prikázanie, ktoré nám káže milovať Boha, nám káže milovať aj človeka. Tak to čítame v Prvom liste svätého Jána: „A toto prikázanie máme od Boha: aby ten, kto miluje Boha, miloval aj svojho brata“ (*1 Jn 4, 21*). Ten istý apoštol nám ešte pripomína, že ak niekto vraví, že miluje Boha a nenávidí svojho brata, je luhár... (porov. *1 Jn 4, 20*). Keď v komunite panuje takáto bratská láska a všetci členovia sa navzájom milujú, takže sa každý teší zo šťastia iného, akoby to bolo jeho vlastné šťastie, vtedy sa ich dom stá-

va rajom a dokazuje sa pravdivosť slov proroka Dávida: „Aké je dobré a milé, keď bratia žijú pospolu“ (Ž 133, 1). Ale len čo tam zavládne egoistická láska a medzi členmi vzniknú roztržky a nedorozumenia, ten dom sa čoskoro premení na peklo. Pán má veľkú záľubu v tom, keď vidí, že bratia v jeho dome nažívajú *in unum*, spojení jedinou vôľou slúžiť Bohu a navzájom si slúžiť láskou. Preto svätý Lukáš chválil prvých kresťanov, že všetci mali „jedno srdce a jednu dušu“ (Sk 4, 32).

Rehoľným komunitám veľmi škodí šomranie. Protiví sa rovno láske. „Klebetník poškvŕňuje seba samého, preto ho každý nenávidí“ (Sir 21, 31). Naopak, ako povzbudivo pôsobí rehoľník, ktorý rozpráva o svojom bližnom len dobre a vie v pravý čas ospravedlniť i jeho chyby! Usilujte sa teda vyhýbať každému slovu, ktoré by čo len naznačovalo šomranie, najmä keby šlo o vašich predstavených. Ešte horšie ako šomrať je zle si vysvetľovať cnostné skutky alebo pripisovať im zlé úmysly.

Chráňte sa donášania spolubratovi, čo zlé o ňom niekto povedal, lebo z toho neraz pochádzajú nepríjemnosti a nevraživosti trvajúce mesiace i roky. Ako sa bude pred Bohom zodpovedať ten, kto v komunite šomre?! Kto medzi bratmi rozsieva zvady, Pán ho nenávidí“ (porov. Prís 6, 16. 19). Keď čosi o niekom počujete, riadte sa slovami Ducha Svätého: „Ak si počul neprajné slovo proti bližnému, nech umrie v tebe!“ (Sir 19, 10).

Nepodpichujte brata ani zo žartu. Žarty, ktoré sa bratovi nepáčia alebo ho urážajú, protivia sa láske. Bolo by vám vari príjemné, keby si z vás niekto robil posmech alebo blázna pred druhými, ako to vy robíte vo vzťahu k svojmu bratovi?!

Usilujte sa vyhýbať aj sporom. Niekedy pre nič za nič vznikajú nedorozumenia, ktoré vyúsťujú do škriepok a urážok, a to všetko rozbíja jednotu a veľmi žalostne uráža lásku.

A ďalej, ak vám láska leží na srdci, usilujte sa byť vlúdni a milí ku všetkým. Pán Ježiš veľmi miloval vlúdnosť: „Učte sa odo mňa,“ hovoril, „lebo som tichý a pokorný srdcom“ (*Mt 11, 29*). V rečiach a správaní buďte láskaví, a to nielen k predstaveným, ale ku všetkým, a najmä k tým, čo vás urazili alebo na vás zazerajú. „Láska všetko znáša“ (*1 Kor 13, 7*). Kto teda nechce znášať chyby iných, nikdy nebude mať pravú lásku. Na tomto svete niet človeka, ktorý by nemal chyby, aj keby bol ktovieako cnostný. Kto teda chce, aby iní znášali jeho chyby, nech sám začne znášať chyby iných, a tak splní zákon Ježiša Krista, ako píše svätý Pavol: „Neste si vzájomne bremená, a tak naplníte Kristov zákon“ (*Gal 6, 2*).

Buďme však konkrétni. Predovšetkým kročte hnev, ktorý v určitých nedorozumeniach tak ľahko vzplanie. Vyhýbajte sa urážlivým slovám a nesprávajte sa povýšenecky a tvrdo, lebo hrubé spôsoby bolia viac ako urážlivé slová.

Keď vás príde odprosiť brat, ktorý vás urazil, neprijímajte ho so zachmúrenou tvárou a neodpovedajte mu odmerane, ale buďte k nemu zdvorilí, láskaví a blahosklonní.

Ak by ste však niekoho urazili vy, pousilujte sa s ním hneď udoberiť a odstrániť z jeho srdca všetku rozhorčenosť, čo azda má proti vám. A podľa napomenutia svätého Pavla nech slnko nezapadne, kým zo srdca neodpustíte urážku a nezmierite sa so svojim bratom (porov. *Ef 4, 26*), ba urobte to čo najskôr tým, že premôžete odpor vo svojej duši.

Neuspokojte sa s láskou, ktorá spočíva iba v slovách. Pomáhajte svojim spoločníkom podľa svojich síl rozmanitými službami, ako to odporúča svätý Ján, apoštol lásky: „Nemilujme len slovom a jazykom, ale skutkom a pravdou“ (*1 Jn 3, 18*).

Vyhovieť slušným žiadam je tiež prejavom lásky, no najlepším úkonom lásky je horlivosť za duševné dobro blížneho. Keď

sa vám naskytne príležitosť vykonať niečo dobré, nikdy nepovedzte, že to nie je vaša povinnosť a že sa do toho nechcete miešať, lebo by to bola odpoveď Kaina, ktorý sa opovážil bezočivo povedať Pánovi: „Či som ja strážca svojho brata?“ (Gn 4, 9). Každý je podľa svojich možností povinný chrániť svojho brata pred pádom. Sám Boh každému prikázal starať sa o svojho bližného (porov. Sir 17, 12). Usilujte sa teda, ako sa len dá, pomáhať každému slovom i skutkom, ale najmä modlitbami.

Pre lásku je veľkou vzpruhou vidieť v osobe bližného Ježiša Krista a uvedomiť si, že všetko, čo sme urobili svojmu blížnemu, náš Spasiteľ považuje, ako by sme to urobili jemu samému: „Veru, hovorím vám: Čokoľvek ste urobili jednému z týchto mojich najmenších bratov, mne ste urobili“ (Mt 25, 40).

Z toho všetkého, čo sme povedali, jasne vidieť, aká potrebná a krásna je cnosť lásky. Cvičte sa teda v nej a Pán Boh vás za to bohato požehná.

Pobožnosti

Ako pokrm živí a udržuje telo, tak sa duša živí a proti pokušeniam posilňuje pobožnosťami. Kým si budeme horlivo konať pobožnosti, budeme dobre vychádzať so všetkými a každý salezián bude veselý a spokojný so svojím povolaním. Len čo si však v jeho srdci začne raziť cestu nedbanlivosť v pobožnostiach, začne pochybovať o svojom povolaní a doľahnú naňho aj silné pokušenia. Cirkevné dejiny nás učia, že všetky rády a rehoľné spoločnosti prekvitali a šíрили vieru, dokiaľ sa medzi nimi udržovala nábožnosť pri sile a sviežosti. Vieme však aj to, že mnohé z nich začali upadať a dokonca zanikli, keď začal v nich chradnúť duch nábožnosti a keď členovia začali myslieť len na svoje záujmy a nie na záujmy Ježiša Krista, ako sa na niektorých kresťanov sťažoval už svätý Pavol (porov. Flp 2, 21).

Ak je nám teda, milí synovia, drahá sláva našej Kongregácie, ak túžime, aby rástla a zachovala sa v rozkvetu na osoh našich duší i pre dobro našich bratov, dajme si naozaj záležať na tom, aby sme nikdy nevynechali rozjímanie, duchovné čítanie, každodennú návštevu Najsvätejšej oltárnej sviatosti, týždennú spoveď, časté a nábožné prijímanie, modlitbu ruženca, piatkový pôst a podobne. Hoci sa tieto pobožnosti samy osebe nezdarujú také nevyhnutné, predsa účinne prispievajú k rastu našej dokonalosti a spásy. Ak chceš rásť a stať sa v Božích očiach veľký, hovorí svätý Augustín, začni od najmenších vecí.

Podstatná časť pobožností, ktorá zahŕňa všetky ostatné, spočíva v každoročných duchovných cvičeniach a v mesačnej príprave na dobrú smrť.

Kto si nemôže vykonať prípravu na dobrú smrť spoločne, nech si ju vykoná sám, a kto by pre povinnosti nemohol venovať tejto príprave celý deň, nech jej venuje aspoň časť dňa, a prácu, čo nie je výslovne potrebná, nech odloží na inokedy. Všetci nech sa však viac-menej pridržajú týchto smerníc.

1. Okrem zvyčajného ranného rozjímania nech nechýba polhodinové rozjímanie alebo konferencia večer o niektorej z posledných vecí človeka.
2. Spoveď, ktorú si má každý v ten deň vykonať, nech je dôkladnejšia ako zvyčajne, akoby bola posledná v živote, a sväté prijímanie nech sa prijme, akoby to bolo viatikum.
3. Každý nech aspoň pol hodiny rozmyšľa o tom, či v uplynulom mesiaci v cnosti pokročil, alebo zaostal, najmä pokiaľ ide o zachovávanie našich pravidiel. Z toho majú vyplynúť vhodné predsvzatia.

4. Nech sa v ten deň prečítajú celé Stanovy Kongregácie alebo aspoň časť z nich.

5. V ten deň je vhodné zvoliť si niektorého svätca za ochrancu počas mesiaca, ktorý sa práve začína.

Myslím si, že o rehoľníkovi, ktorý si dá každý mesiac do poriadku svedomie a prijme sviatosti tak, akoby sa mal odobrať z tohto sveta na večnosť, možno povedať, že má zaručenú spásu.

Ak je nám teda milá česť našej Kongregácie, ak túžime po spáse duše, zachovávajme presne svoje pravidlá, aj tie najmenšie, lebo kto sa bojí Boha, nezanedbá nič, čo môže prispieť k jeho večnej sláve (porov. *Sir 7, 19*).

Duchovný pohovor a jeho dôležitosť

Dôvera k svojim predstaveným je jednou z vecí, ktoré výrazne podporujú napredovanie rehoľnej Kongregácie a zveľadujú pokoj a šťastie jednotlivých členov.

Podriadení v dôvere otvárajú svoje srdce predstavenému. Tak sa uvoľňuje vnútorné napätie a úzkosti, ktoré môžu vzniknúť pri plnení povinností. Predstavení zasa môžu prísť k potrebným opatreniam, aby sa predišlo nepríjemnostiam a nespokojnosti. Ďalej majú možnosť spoznať fyzické i morálne sily svojich podriadených a podľa toho ich poverovať primeranými prácami. A keby sa niekde chcel zahniezdiť nejaký nedostatok, môžu ho hneď vybadať a zabrániť mu. Preto sa určilo, aby každý prišiel k svojmu predstavenému na pohovor aspoň raz do mesiaca. Naše Stanovy hovoria, že každý má jednoducho a ochotne predniesť svoje vonkajšie priestupky voči pravidlám a porozprávať o pokroku, ktorý dosiahol v cnostiach, o ťažkostiach, s ktorými sa stretáva, a o všetkom, čo považuje za potrebné, aby mohol dostať radu a povzbudenie.

Hlavné oblasti, ktoré má spolubrat v pohovore spomenúť, sú:

1. Zdravie.
2. Štúdium a práca.
3. Povinnosti. Či ich môže dobre vykonávať a ako sa usiluje plniť ich.
4. Pobožnosti. Či ich môže pohodlne konať a s akou horlivosťou pristupuje k modlitbe.
5. Modlitba a rozjímanie. Ako sa pri nich správa.
6. Sviatosti. Ako často a s akou nábožnosťou k nim pristupuje.
7. Sľuby a povolanie. Ako zachováva sľuby a či nemá pochybnosti v povolaní. Treba si však pamätať, že pohovor sa týka len vonkajších vecí, teda nie tých záležitostí, ktoré patria do spovede.
8. Či nemá nejaké nepríjemnosti a vnútorný nepokoj a či sa správa k niekomu chladne a ľahostajne.
9. Či nezbadal nejaký nedostatok, ktorý treba odstrániť, najmä keby šlo o urážku Boha.

A pridajme ešte zopár slov svätého Františka Saleského o pohovore:

„Každý nech mesačne nakrátko a stručne otvorí svoje srdce predstavenému. Nech mu jednoducho a dôverne odhalí všetky svoje tajnosti tak úprimne a otvorene, ako keď dieťa ukazuje matke škrabance, sinky a poštipanie osy. Treba hovoriť nielen o tom, čo človek získal a ako pokročil, ale aj o tom, čo stratil – o nedostatkoch v modlitbe, v cnosti a v duchovnom živote. Podobne nech porozpráva aj o svojich pokušeniach a vnútorných ťažkostiach, a to nielen pre útechu, ale aj preto, aby sa ponížil.

Šťastný, kto tento článok bude so všetkou úprimnosťou a prosotou zachovávať. Je v tom čosi zo svätého duchovného detstva, ktoré tak veľmi odporúča náš Pán. Pramení z neho a udržuje sa ním pravá spokojnosť ducha.“

Direktorom sa odporúča, aby nikdy nezanedbávali prijímanie bratov na pohovory. A spolubratia nech si zasa uvedomia, že ak si ich dobre vykonávajú, so všetkou úprimnosťou a pokorou, nájdú v nich veľkú útechu pre svoje srdce a výdatnú pomoc pre pokrok v cnosti, a napokon bude mať z toho osoh aj celá Kongregácia.

Najväčšiu úprimnosť však odporúčam, pokiaľ ide o povolanie. Nemajme pred predstaveným nijaké tajnosti. Tento bod je zo všetkých najdôležitejší. Závisí od neho celý náš život. Nešťastný, kto skrýva pochybnosti vo veci povolania alebo sa rozhodne vystúpiť z Kongregácie bez toho, aby sa predtým poradil a spýtal sa na mienku toho, kto vedie jeho dušu. Mohol by vystaviť nebezpečenstvu svoju večnú spásu.

Prvý dôvod, prečo je také dôležité a potrebné byť úprimný k predstaveným, spočíva v tom, aby mohli lepšie viesť a usmerňovať svojich podriadených. Predstavený je tak povinný robiť, lebo to patrí k jeho úradu. Veď to značí ,byť direktorom' a predstaveným. Ak sa mu podriadení nezdôveria, nespozná ich a potom ich nemôže viesť a pomáhať im svojimi radami a pripomienkami.

Druhý dôvod ešte viac objasňuje ten predchádzajúci. Čím dôkladnejšie budú predstavení poznať svojich podriadených, tým precíznejšie a láskavejšie im budú môcť pomáhať a chrániť ich duše pred rozličnými neprístojnosťami a nebezpečenstvami, do ktorých by sa mohli dostať, keby im predstavení určili také či onaké miesto alebo ich poslali tam, kde by mali podobnú príležitosť.

Tretí dôvod, prečo je dôležité byť úprimný k predstaveným a dôverovať im, je ten, aby sa mohli lepšie starať o všetko, čo slúži celej Kongregácii. Veď je predsa ich povinnosťou starať sa o dobro a česť celej Spoločnosti i jednotlivcov. Keď sa im teda niekto úplne zdôverí so svojím stavom, predstavení, majú na zreteli jeho dobré meno, by mali myslieť na všeobecné dobro celej Kongregácie bez toho, aby mu uškodili. Keď sa im však podriadený nezdôverí, môže vystaviť nebezpečenstvu svoju česť i dušu a zároveň aj dobré meno komunity, lebo česť komunity závisí od dobrého mena jej členov.

Koľko radosti a pokoja zakúša rehoľník, ktorý sa úplne zdôverí svojmu predstavenému a vyjaví mu všetko, čo znepokojuje jeho dušu! Keď ho poveria úradom, môže zložiť všetku dôveru v Boha, ktorý mu bude na pomoci a pomôže mu zdolať všetky ťažkosti. Bude môcť povedať: Pane Bože, ja som sa nevtrel do tohto úradu ani na toto miesto, ba poukázal som na svoju nedostatočnosť i na to, že moje chabé duchovné sily nestačia na také bremeno. Ale ty si ma sem postavil a prikázal si mi to. Nahraď teda, čo mi chýba... S takouto dôverou povie podobne ako svätý Augustín: „Pane, daj, čo rozkazuješ, a rozkáž, čo chceš!“ Takto akoby zaviazal Boha, aby mu dal to, o čo prosí. Akú útechu však bude mať ten, kto sa nezdôverí a nevyjaví svoje slabosti? Neposiela ho do práce ani Boh, ani poslušnosť. Natíska sa a vnucuje sám zo svojej vlastnej vôle. Je vtrelcom. Nik ho nevolal ani neposlal a nebude sa mu ani dariť.

Päť chýb, ktorých sa treba vystríhať

Na základe skúsenosti hovoríme o piatich chybách, ktoré možno nazvať aj črvotočom rehoľnej disciplíny a skazou kongregácií. Sú to: chůtky reformovať, osobný egoizmus, šomranie, zanedbávanie povinností a zabúdanie, že pracujeme pre Boha.

1. Chráňme sa reformných chůtok. Usilujme sa zachovávať svoje Stanovy a nelámme si hlavu, ako ich zlepšiť alebo zreformovať. Náš veľký dobrodinec Pius IX. povedal: „Ak sa saleziáni budú usilovať presne zachovávať svoje Stanovy a nebudú vymýšľať, ako ich zdokonaľiť, ich Spoločnosť bude stále viac prekvitať.“

2. Zriekajme sa osobného egoizmu. Nikdy nehľadajme svoje osobné výhody, ale čo najhorlivejšie pracujme pre všeobecné dobro Kongregácie. Milujme sa navzájom, pomáhajme si radou i modlitbou, starajme sa o dobré meno spolubratov nie ako o vec jednotlivca, ale ako o vzácné a podstatné spoločné dedičstvo.

3. Nešomrime na predstavených a neodmietajme ich rozhodnutia. Ak by sme sa dozvedeli o niečom, čo by podľa nášho zdania bolo materiálne a morálne zlé, predložme to pokorne predstaveným, ktorých Boh poveril bdiieť nad vecami a ľuďmi. Nik iný okrem nich nenesie zodpovednosť za vedenie a správu.

4. Nikto nech nezanedbáva svoje povinnosti. Saleziáni ako celok tvoria jedno telo – Kongregáciu. Ak si všetky údy tohto tela plnia svoje funkcie, vládne všeobecná spokojnosť. Inak treba rátať s neporiadkom, vyklbeninami, zlomeninami, zrútením sa, ba nakoniec so záhubou samotného tela. Preto nech si každý plní funkciu, ktorá mu bola zverená. Nech to robí s nadšením, pokorne a s dôverou v Boha. A nech sa nenaľaká, ak bude treba priniesť ťažšiu obeť. Nech mu je útechou vedomie, že jeho námaha prinesie osov tej Kongregácii, ktorej blahu sme sa všetci zasvätili.

5. Pri zastávaní svojej funkcie, pri práci, pri utrpení a nepríjemnostiach nikdy nezabúdajme, že keď sme sa raz zasvätili Bohu, treba sa namáhať jedine preňho a len od neho čakať odplatu.

322 *Zo spisov dona Bosca*

Boh si dôkladne všíma i tie najmenšie veci, čo sme urobili pre jeho sväté meno. Viera nás učí, že raz nás za všetko bohato odmení. Na konci života, keď predstúpime pred Boží súd, pozrie na nás s láskou a povie: „Správne, dobrý a verný sluha; bol si verný nad málom, ustanovím ťa nad mnohým: vojdí do radosti svojho pána“ (Mt 25, 21).

II. PREVENTÍVNY SYSTÉM VO VÝCHOVE MLÁDEŽE *

Už viac ráz ma požiadali, aby som povedal alebo napísal zopár myšlienok o takzvanom preventívnom systéme, ktorý sa používa v našich domoch. Pre nedostatok času som doteraz nemohol vyhovieť tejto žiadosti.

Keďže sa práve chystáme vydať pravidlá, ktoré sa doposiaľ takmer vždy tradovali len ústne, považujem za vhodné podať tu niekoľko myšlienok aj o ňom – ako náčrt dielka, ktoré mienim vydať, ak ma Boh zachová pri živote a budem ho môcť dokončiť. Robím to len preto, aby som pomohol v ťažkom umení výchovy mládeže. Poviem teda, v čom spočíva preventívny systém, prečo mu treba dávať prednosť, ako ho prakticky používať a aké sú jeho prednosti.

1. V čom spočíva preventívny systém a prečo mu treba dávať prednosť

Pri výchove mládeže sa vždy používali dva systémy: preventívny a represívny.

V represívnom systéme sa podriadení oboznámia so zákonom a potom sa na nich dozerá, aby sa zistili vinníci, a ak treba, aby boli aj primerane potrestaní. Slová a výzor predstaveného majú podľa tohto systému pôsobiť vždy prísne, majú byť dostatočne výstražné a on sám sa má vyhýbať dôvernosti s podriadenými.

Aby autorita direktora bola čo najúčinnejšia, medzi svojimi podriadenými sa má zdržiavať len zriedka, a ak, tak poväčšine iba vtedy, keď treba trestať alebo pohroziť.

* *Preventívny systém (1877)*. In: *OE*, 28. zv.; *Stanovy Spoločnosti svätého Františka Saleského*, s. 236 – 245.

Je to ľahký systém, nevyžaduje veľa úsilia a možno ho úspešne použiť najmä pri vojakoch a pri dospelých, rozvážnych osobách, ktoré sú už samy schopné poznať a pamätať si, čo si vyžadujú zákony a iné predpisy.

Odlíšny, a povedal by som takmer protichodný, je systém preventívny. Spočíva v tom, že chovancom sa pravidlá a predpisy ústavu najskôr vysvetlia. Potom sa na nich dozerá, ale tak, aby stále vnímali bedlivé oko direktora alebo asistentov, ktorí sa s nimi rozprávajú, sprevádzajú ich na každom kroku, radia im a láskavo ich napomínajú ako milujúci otcovia. Takýmto spôsobom sa im vlastne znemožňuje previniť sa.

Celý tento systém sa opiera o rozum, náboženstvo a láskavosť. Preto vylučuje všetky násilné tresty a snaží sa vyhýbať i trestom ľahkým. Zdá sa, že tomuto systému treba dať prednosť z týchto dôvodov:

1. Preventívne upozornený chovanec sa necíti pokorený pre spáchané priestupky, ako sa to stáva, keď ich oznámia predstavenému. A ani sa nenahnevá pre napomenutie alebo trest, ktorým mu predstavený pohrozí alebo mu ho uloží, lebo súčasťou tohto trestu je vždy aj priateľské a preventívne upozornenie, ktoré ho zdôvodňuje. Obyčajne si získava aj srdce chovanca, takže chovanec uzná nevyhnutnosť trestu a takmer si ho sám žiada.
2. Hlavnou príčinou priestupkov je mladícka nestálosť, ktorá v momente zabúda na disciplinárne predpisy a prípadné tresty. Preto sa chlapec často previní, čím si zaslúži trest, ktorý si ani neuvedomí a na ktorý pri priestupku vôbec nemyslí. Iste by sa mu vyhol, keby ho niekto priateľsky upozornil.
3. Represívny systém môže premôcť neporiadok, ale vinník sa sotva polepší. Zistilo sa, že mladíci nezabúdajú na tresty, ktoré

si museli odpykávať, a že väčšinou zostávajú zatrpknutí a usilujú sa zbaviť svojho jarma, ba aj pomstiť sa zaň. Niekedy sa zdá, že im na tom nezáleží. Kto však pozoruje ich správanie, vybadá, že majú hrozné spomienky na mladosť a že ľahko zabúdajú na tresty rodičov, ale veľmi ťažko na tresty vychovávateľov. Vyskytli sa aj prípady, že keď boli starší, škaredo sa pomstili za tresty, ktorými boli spravodlivo potrestaní počas výchovy. V preventívnom systéme je to naopak. Vychovávateľ si získava priateľstvo mladíka a mladík v ňom vidí dobrodinca, ktorý ho upozorňuje, pomáha mu polepšiť sa, chráni ho pred nepríjemnosťami, trestami a hanbou.

4. V preventívnom systéme je spôsob napomínania taký, že to nenaruší srdečný vzťah medzi vychovávateľom a chovancom ani v čase výchovy, ani potom. Vychovávateľ, ktorý si získal srdce svojho zverenca, bude mať naňho vždy veľký vplyv, a to aj vtedy, keď už bude začlenený do občianskeho života. Pre tieto a mnohé iné dôvody sa zdá vhodné dať prednosť preventívnemu systému pred represívnym.

2. Použitie preventívneho systému

Tento systém v praxi úplne spočíva na slovách svätého Pavla: *charitas benigna est, patiens est; omnia suffert, omnia sperat, omnia sustinet...* [láska je trpezlivá, je dobrotivá, všetko znáša, všetko dúfa, všetko vydrží...], preto preventívny systém môže úspešne používať iba kresťan. Rozum a náboženstvo, to sú prvky, ktoré vychovávateľ musí ustavične využívať, učiť sa ich a sám sa podľa nich riadiť, ak chce, aby ho poslúchali a aby dosiahol svoj cieľ.

1. Direktor sa preto musí celý oddať svojim chovancom. Nesmie prijímať práce, ktoré by ho odvádzali od tejto povinnosti. Ak chovanci nie sú povinne viazaní nejakou prácou, má byť vždy

medzi nimi. Výnimkou je iba prípad, že by boli pod náležitým dozorom iných.

2. Učítelia, majstri a asistenti musia byť mravne spoľahliví. Nech sa ako nákaze vyhýbajú každej náklonnosti a osobitným priateľstvám s chovancami a nech pamätajú, že poblúdenie jedného môže skompromitovať celý výchovný ústav. Treba dbať na to, aby chovanci nikdy neboli sami. Asistenti nech sú na mieste, kam majú chlapci ísť, podľa možnosti vždy prví. Nech zostávajú s nimi, kým ich nevystriedajú, a nech chlapcov nikdy nenechávajú ponevierať sa.

3. Chovancom dovoľte skákať, behať a kričať do sýtosti. Cvičenie, hudba, recitácia, divadelné predstavenie a prechádzky sú veľmi účinné prostriedky na dosiahnutie disciplíny a podporu mravnosti a zdravia. Treba však dávať pozor, aby predmet týchto zábav, zúčastnené osoby a reči boli bezúhonné. „Robte, čo chcete, mne stačí, keď nehréšite,“ hovoril svätý Filip Neri, veľký priateľ mládeže.

4. Častá spoveď, časté prijímanie Eucharistie a každodenná omša sú základy, na ktorých musí stáť celá výchovná stavba. Hrozby a palica tu nemajú miesto. Chlapcov nikdy neslobodno nútiť, aby často pristupovali k sviatostiam. Treba ich len povzbudzovať a dať im možnosť. Počas duchovných cvičení, trídúí, novén, v homíliách a pri vyučovaní katechizmu nech sa vyzdvihuje krása, veľkosť a svätosť náboženstva, ktoré poskytuje práve také jednoduché prostriedky, ako sú sviatosti. Ľudskej spoločnosti prinášajú veľa osohu a nám zaistujú pokoj v srdci a spásu duše. Potom chlapci celkom spontánne zatúžia po týchto úkonoch a budú k nim pristupovať radi, so záľubou a s úžitkom.

5. Treba byť nadmieru ostražitými, aby sa do ústavu nedostali zlé knihy, kamaráti alebo iné osoby, ktoré používajú nevhodné výrazy. Dobrý vrátnik je pokladom výchovného ústavu.

6. Každý večer po zvyčajných modlitbách, prv než sa chlapci odoberú na odpočinok, nech direktor alebo niekto iný povie všetkým niekoľko láskavých slov. Môže to byť nejaký oznam alebo rada, čo treba robiť alebo čoho sa chrániť. Na poučenie nech poslúžia bežné udalosti v ústave alebo mimo neho. Toto večerné slovko by nemalo trvať dlhšie ako dve-tri minúty. Je kľúčom k mravnosti, k poriadku a k úspešnej výchove.

7. Ako moru sa treba chrániť mienky tých, ktorí by prvé prijímanie Eucharistie chceli odkladať na neskôr, keď sa už zlý duch zmocnil chlapcovho srdca a na jeho nevinnosti napáchal nesmierne škody. V prvotnej Cirkvi sa deťom rozdávali konsekrované hostie, ktoré sa zvýšili po veľkonočnom prijímaní. Z toho vidno, ako si Cirkev želá, aby deti pristupovali k svätému prijímaniu zavčasu. Keď chlapec vie rozoznať Chlieb od chleba a je dostatočne poučený, netreba sa pozerieť na vek. Nech do jeho nevinnosti duše príde kraľovať nebeský Kráľ.

8. Katechizmus odporúča časté sväté prijímanie, svätý Filip Neri odporúča týždenné intervaly, ba i častejšie. V dokumentoch Tridentského koncilu sa jasne hovorí, že Cirkev túži, aby každý kresťan, ktorý sa zúčastní na omši, zároveň prijímal Eucharistiu. Toto prijímanie má byť sviatosťné, nielen duchovné, aby táto vznešená božská obeta priniesla čo najviac ovocia (*Tridentský koncil*, 22. zasadnutie, 6. hlava).

3. Výhody preventívneho systému

Niektorí môžu namietnuť, že uplatňovanie tohto systému v praxi je ťažké. Podotýkam, že pre chovanca je to oveľa ľahšie, uspokojivej-

šie a užitočnejšie. Pokiaľ ide o vychovávateľov, sú tu nejaké problémy, ale ak sa horlivo pustia do práce, dajú sa eliminovať. Vychovávateľ je človek, ktorý svoj život zasväcuje dobru svojich žiakov. Musí vedieť odolávať každému znepokojeniu, každej námahe, inak nedosiahne stanovený cieľ – občiansku, mravnú a odbornú výchovu svojich žiakov. K spomínaným výhodám ešte treba dodať:

1. Chovanec si navždy zachová úctu k svojmu vychovávateľovi a stále bude vďačne spomínať na výchovu, ktorú dostal, a svojich učiteľov a predstavených bude vždy považovať za otcov a bratov. Všade, kde sa títo chovanci dostanú, zvyčajne robia svojim najbližším radosť a prejavujú sa ako statoční občania a dobrí kresťania.

2. Nech má chovanec pri prijatí do ústavu akýkoľvek charakter, povahu, nech sa nachádza v akomkoľvek mravnom stave, rodičia si môžu byť istí, že tu sa ich syn neskazí, ba možno povedať, že sa viac-menej polepší. Niektorí chlapci dlho spôsobovali svojim rodičom len utrpenie, dokonca boli vylúčení aj z polepšovne, ale výchova podľa týchto zásad zmenila ich povahu, začali žiť slušne a v súčasnosti zastávajú v spoločnosti vážené miesto. Takto sa stali oporou svojej rodiny a robia česť aj kraju, kde žijú.

3. Ak sa náhodou dostanú do ústavu chlapci so zlými návykmi, nesmú spôsobovať škodu svojim kamarátom. A ani dobrí chlapci sa nemôžu stať obeťou ich zlého vplyvu, lebo nie je na to čas, priestor ani príležitosť. Asistent, ktorý má byť vždy a všade prítomný, by to totiž hneď prekazil.

4. Slovo o trestoch

Akej zásady sa pridržať pri trestaní? Ak je to čo len trochu možné, nech sa nikdy nepoužívajú tresty. Ale ak je to nevyhnutné, treba sa pridržať týchto rád:

1. Keď vychovávateľ chce, aby chlapci mali pred ním rešpekt, nech sa usiluje získať si ich lásku. Vtedy je chovanec potrestaný už tým, ak sa mu odoprie láskavosť. Tento trest však na rozdiel od iných vzbudzuje súperenie, dodáva odvalu a nikdy neponižuje.

2. Pre chlapca je trestom to, čo sa mu predloží ako trest. Zistilo sa, že na niekoho zapôsobí menej láskavý pohľad viac ako zaucho. Pochvala za dobre vykonanú prácu či výčitka za nedbanlivosť teda môžu byť odmenou alebo trestom.

3. Okrem veľmi zriedkavých prípadov nech sa nikdy nekarhá a netrestá verejne, ale súkromne, v neprítomnosti kamarátov, s najväčšou rozvahou a trpezlivosťou, aby chlapec na základe rozumových a náboženských dôvodov sám uznal, že robil zle.

4. Bitka, kľáčanie v nepohodlnej polohe, ťahanie za uši a iné podobné tresty sú vonkoncom neprípustné, lebo ich zakazuje aj občiansky zákon. Dráždia chlapcov a ponižujú vychovávateľa.

5. Direktor nech sa postará o to, aby chovanci dobre poznali pravidlá a vedeli o odmenách a trestoch, ktoré si vyžaduje disciplína. Potom sa nik nebude môcť vyhovárať, že nevedel o predpisoch alebo zákazoch.

Keď sa v našich domoch bude vychovávať podľa tohto systému, verím, že aj bez použitia palice alebo uplatnenia iných násilných trestov dosiahneme veľké úspechy. Už takmer štyridsať rokov pracujem medzi mládežou a nepamätám si, žeby som bol použil takúto formu trestu. No aj napriek tomu som s Božou pomocou vždy dosiahol nielen to, čo bolo treba vyžadovať, ale aj to, čo som chcel dosiahnuť, a to aj u chlapcov, u ktorých sa zdalo, že niet nijakej nádeje na polepšenie.

III.

LIST Z RÍMA *

V Ríme 10. mája 1884

Moji milovaní synovia v Ježišovi Kristovi!

Stále myslím na Vás, či som blízko, alebo ďaleko. Mám iba jedinú túžbu: túžim Vás vidieť šťastných tu i vo večnosti. Táto myšlienka a táto túžba ma priviedli k napísaniu tohto listu. Cítim, drahí moji, ťarchu svojej odlúčenosti a to, že Vás nevidím a nepočujem, mi spôsobuje takú bolesť, akú si neviete ani predstaviť. Preto som Vám chcel napísať tieto riadky už pred týždňom, ale nával práce mi to nedovolil. Do môjho návratu chýba len niekoľko dní, no jednako chcem urýchliť svoj príchod medzi Vás aspoň listom, keď to už nemôžem urobiť osobne. Sú to slová toho, ktorý Vás nežne miluje v Ježišovi Kristovi a je povinný prihovoriť sa Vám slobodne a otvorene ako otec. A Vy mi to dovoľíte, pravda? Pozorne si ma vypočujete a urobíte, čo Vám idem napísať.

Povedal som Vám, že stále myslím jedine na Vás. Raz večer pred niekoľkými dňami som sa utiahol do svojej izby a pred spaním som sa začal modliť modlitby, ktoré ma naučila moja dobrá mama. Ani neviem, či som zdriemol, alebo som sa dal uniesť roztržitosťou, ale zdalo sa mi, že predo mňa predstúpili dvaja mladíci z prvých čias oratória.

Jeden z nich podišiel bližšie, srdečne ma pozdravil a povedal:

- Don Bosco, poznáte ma?
- Samozrejme, že ťa poznám, — odpovedal som.
- A pamätáte sa ešte na mňa?

* *Atti del Capitolo Superiore della Pia Societa Salesiana*, č. 1, 24. júna 1920, s. 40 – 48.

— Pamätám sa na teba i na všetkých ostatných. Ty si Valfré a bol si v oratóriu pred rokom 1870.

— Povedzte, — pokračoval, — nechceli by ste vidieť chlapcov, čo boli v oratóriu za mojich čias?

— Chcel, — odvetil som, — ukáž mi ich, urobí mi to veľkú radosť.

A Valfré mi ukázal všetkých chlapcov, boli v takom veku a takej postavy ako vtedy dávno.

Zdalo sa mi, že som sa ocitol v niekdajšom oratóriu práve cez prestávku. Bola to scéna plná života, pohybu a veselosti. Chlapci behali a skákali. Jedni sa hrali s loptou, druhí sa naháňali a ďalší sa hrali iné hry. Na inom mieste postával hlúčik chlapcov. Doslova viseli na kňazovi a s otvorenými ústami počúvali príbeh, ktorý im rozprával. Inde bol zasa dušou chlapčenských hier jeden klerik. Zo všetkých strán sa ozýval spev a smiech a všade okolo kňazov a klerikov sa hemžili a veselo šantili chlapci. Medzi chlapcami a predstavenými zjavne panovala veľká srdečnosť a dôvera. Bol som tým pohľadom očarený.

Valfré mi povedal:

— Pozrite, rodinný duch prináša lásku a láska budí dôveru. Dôvera otvára srdcia, takže chlapci sa so všetkým bez strachu zverujú svojim učiteľom, asistentom a predstaveným. Sú úprimní v spovedi i mimo spovede a ochotne prijímajú všetko, čo sa im povie, lebo vedia, že ten, čo im rozkazuje, ich miluje.

Tu sa ku mne priblížil druhý môj niekdajší chovanec, teraz už s úplne bielou bradou, a prihovoral sa mi:

— Don Bosco, nechceli by ste vidieť a poznať chlapcov, ktorí sú v oratóriu teraz?

Bol to Giuseppe Buzzetti.

— Isteže chcem, — odpovedal som, — ved' som ich nevidel už celý mesiac!

A ukázal mi ich.

Videl som oratórium. Všetci ste boli na prestávke, ale nepočul som ani radostný krik, ani spev a nevidel som ani pohyb a život, ako to bolo v prvom prípade. V postoji a na tvári mnohých chlapcov bolo vidieť nudu, znechutenie, zachmúrenosť a nedôveru. Veľmi ma to zarmútilo. Pravda, mnohí tu pobehovali, hrali sa a zabávali v blaženej bezstarostnosti, ale dosť bolo aj takých, ktorí boli sami, opretí o stĺpy, pohrúžení do skľučujúcich myšlienok. Iní postávali na schodoch, na chodbách alebo v kúte záhrady, aby sa vyhli spoločným hrám. Ďalší sa pomaly prechádzali v skupinkách a polohlasne sa rozprávali, pričom sa podozrivo a zlomyseľne obzerali. Občas sa usmiali, ale bol to úsmev sprevádzaný pohľadom, ktorý vyvolal podozrenie, a keby bol svätý Alojz v ich spoločnosti, iste by sa začervenal. Aj medzi tými, čo sa hrali, niektorí boli také znechutení, že bolo jasne vidieť, že hra ich vôbec nebaví.

— Videli ste svojich chlapcov? — spýtal sa ma bývalý chovanec.

— Vidím ich, — odpovedal som a hlboko som si vzdychol.

— Ako sa od nás líšia. My sme kedysi také neboli, — dodal.

— Bohužiaľ! Aký smutný je pohľad na túto prestávku...

— Treba hľadať dôvod, prečo mnohí chlapci nepristupujú k sviatostiam a zanedbávajú pobožnosti v kostole aj inde, že sa necítia dobre tam, kde ich Prozreteľnosť zahŕňa všetkými darmi pre telo, dušu i myseľ. Preto mnohí nejdú za svojím povoláním. Odtiaľ pramení nevďačnosť voči predstaveným, tajnostkárstvo a šomranie so všetkými svojimi smutnými následkami.

— Rozumiem, chápem, — odpovedal som. — Ale ako by sa dalo pomôcť týmto mojím drahým chlapcom a vrátiť im niekdajšiu živost, veselost a hravost?

— Láskou!

— Láskou? Vari moji chlapci nie sú dosť milovaní? Dobre vieš, že ich milujem. Vieš, čo všetko som pre nich za tých štyridsať rokov vytrpel a čo trpím a znášam ešte aj teraz. Kolké odriekanie, poníženie, protivenstvá či prenasledovanie som zažil, a to len preto, aby som im zadovážil chlieb, domov, učiteľov a majstrov a aby som sa predovšetkým postaral o spásu duší. Urobil som pre nich všetko, čo som vedel a mohol, veď sú zreničkou celého môjho života.

— Nehovorím o vás.

— A o kom teda? O tých, čo ma zastupujú? O direktoroch, prefektoch, učiteľoch a asistentoch? Nevidíš, že sú mučeníkmi štúdiá a práce, že svoj mladý život dávajú do služby tým, ktorých im zverila Prozreteľnosť?

— Vidím a viem o tom, ale to nestačí. Treba ešte viac.

— Čo ešte treba? Čo tu chýba?

— Aby chlapci boli nielen milovaní, ale aby aj cítili, že sú milovaní.

— Azda nemajú oči a rozum? Nevidia, že všetko, čo sa pre nich robí, robí sa z lásky?

— Nie, opakujem, to nestačí.

— Tak čo ešte treba?

— Aby sa tak, že sa budú cítiť milovaní aj s tým, čo sa im páči, keď sa vychovávatelia zúčastňujú na ich chlapčenských zábovách, naučili vidieť lásku aj v tom, čo sa im prirodzene páči me-

nej – v disciplíne, v štúdiu, v sebazapieraní, a aby sa to naučili robiť s oduševnením a s láskou.

— Vyjadri sa jasnejšie!

— Všímajte si chlapcov počas prestávky.

Pozoroval som ich a spýtal som sa:

— A čo tu vlastne mám vidieť?

— Už toľko rokov sa venujete výchove chlapcov a nechápete? Pozrite sa lepšie. Kde sú naši saleziáni?

Prizrel som sa lepšie a veru medzi chlapcami bolo len veľmi málo kňazov a klerikov. A ešte menej bolo tých, čo by sa s nimi hrali. Predstavení už neboli dušou prestávok. Väčšina z nich sa prechádzala, zhovárala sa medzi sebou a vôbec si nevšimli, čo robia chlapci. Iní sa prizerali na to, ako sa ostatní zabávajú, ale o chlapcov sa nezaujímal. Niektorí sa pozerali len zďaleka, ale nevšimli si, či niekto nerobí zle. A ak si to niekto aj všimol, bolo to iba zriedka a s vyhrázaním. Sem-tam sa našiel nejaký salezián, ktorý sa chcel zamiešať medzi chlapcov, ale videl som, že chlapci sa učiteľom a predstaveným premyslene vyhýbali.

A tu môj priateľ dodal:

— Vari ste kedysi netrúvali všetok čas, najmä cez prestávku, medzi chlapcami z oratória? Pamätáte si tie krásne roky? Bolo to ako v raji. Na tie časy vždy radi spomíname, lebo láska bola pravdom nášho života a nikdy sme pred vami nemali tajnosti.

— Veru! Všetko mi vtedy robilo radosť a chlapci ku mne prichádzali radi. Túžili sa so mnou porozprávať, ochotne počúvali moje rady a snažili sa ich uskutočňovať. Teraz však vidíš, že mi

v tom prekáža ustavičné prijímanie návštev, množstvo vecí, ktoré treba riešiť, ba aj môj zdravotný stav.

— To je pravda. Ale ak to nemôžete robiť vy, prečo to nerobia vaši saleziáni? Prečo nenaliehate a nevyžadujete, aby sa správali k chlapcom tak, ako ste sa správali vy?

— Hovorím o tom až do vyčerpania, ale mnohí sa už necítia na také námahy ako kedysi.

— A tak tým, že zanedbávajú aj to najmenej, prichádzajú o to, čo je viac, a toto viac sú ich námahy. Nech majú radi, čo sa páči chlapcom, a chlapci budú mať radi to, čo sa páči predstaveným. Potom ich námaha bude ľahká. Príčinou súčasnej zmeny v oratóriu je to, že niektorí chlapci nedôverujú svojim predstaveným. Kedysi všetky srdcia boli predstaveným otvorené, chlapci ich milovali a ochotne poslúchali. Teraz však na nich hľadia ako na nadriadených, nie ako na otcov, priateľov a bratov. Preto sa ich boja a málo ich milujú. Ale ak tu má byť jedno srdce a jedna duša, láskou k Ježišovi treba prelomiť tú závažnú bariéru nedôvery a nahradiť ju srdečnou dôverou. Poslušnosť nech vedie chovanca ako matka svoje dieťa a v oratóriu znova zavládne pokoj a niekdajšia veselosť.

— Ako sa dá prelomiť táto bariéra?

— Vytvorením rodinnej atmosféry medzi chlapcami predovšetkým cez prestávku. Bez srdečnosti nemožno prejavíť lásku a bez prejavenia lásky zase nemožno nadviazať dôverný vzťah. Kto chce byť milovaný, musí ukázať, že miluje. Ježiš Kristus sa stal malým s malými a niesol naše slabosti. On je učiteľom srdečnosti! Učiteľ, ktorého vidno len za katedrou, je iba učiteľom, nič viac. Ale keď príde cez prestávku medzi chlapcov, stáva sa ako by ich bratom. Ak niekoho vidno kázať v kostole, povie sa, že si plní svoju povinnosť. Keď však povie nejaké slovo cez prestáv-

ku, je to slovo toho, kto miluje. Koľko obrátení spôsobilo niekoľko vašich slov, ktoré ste príležitostne pošepkali chlapcovi do ucha pri hre! Kto vie, že je milovaný, miluje, a ten, koho milujú, dosiahne všetko, najmä u chlapcov. Táto dôvera akoby nabíjala vzťah medzi chlapcami a predstavenými elektrickým prúdom. Srdcia sa otvárajú a chlapci vyjadrujú svoje potreby, odhaľujú svoje chyby. Takáto láska dáva predstaveným silu znášať námahy, ťažkosti, nevďačnosť, nepríjemnosti, nedostatky a nedbanlivosť chlapcov. Ježiš Kristus však nalomenú trstinu nedolomil a hasnúci knôtik nezahasil. To je váš vzor. Potom už nebude nikoho, kto by pracoval iba pre márnú slávu, kto by trestal jedine preto, aby sa pomstil za urazenú sebalásku, kto by sa vyzúval z asistencie zo žiarlivosti a strachu, že ho niekto prevýši. Nik nebude ohovárať iného, aby si získal lásku a úctu chlapcov len pre seba, a tak odstaviť ostatných predstavených. Tým by totiž nezískali nič iné ako opovrhovanie a pokrytecké lichotenie.

Nik sa nenaviaže len na jedného chlapca a toho vyhľadáva, kým ostatných zanedbáva. Nik nebude pre svoje vlastné pohodlie zanedbávať takú predôležitú úlohu asistenta. Nik sa nebude z prázdnych ľudských ohľadov zdráhať napomenúť, ak si to niekto zaslúži. Ak tu bude panovať takáto pravá láska, všetkým pôjde len o Božiu slávu a spásu duší. Ak láska ochabne, už to nepôjde dobre. Prečo sa láska nahrádza chladným pravidlom? Prečo predstavení prestávajú zachovávať tie výchovné zásady, ktorým ich učil don Bosco? Prečo sa systém, v ktorom sa bedlivosťou a láskavosťou predchádza neporiadkom, postupne nahrádza menej náročným a pohodlnejším systémom? Prečo sa nahrádza systémom, ktorý vynáša zákony? Ich nedodržiavanie sa podmieňuje trestami, hoci to vzbudzuje nenávisť, vyvoláva nepríjemnosti a vedie k pohrdaniu predstavenými a k vážnym priestupkom.

Toto všetko je nevyhnutným dôsledkom nedostatku rodinného ducha. Ak teda chcete, aby sa do oratória vrátilo niekdajšie šťastie, nech sa opäť nastolí niekdajší systém. Predstavený nech je všetkým pre všetkých, ochotný vypočuť každú pochybnosť a sťažnosť chlapcov. Nech otcovsky bdie nad ich správaním, nech sa celým srdcom usiluje o duchovné aj pozemské dobro tých, ktorých mu zverila Prozreteľnosť.

Potom už nebude zatvorených srdc ani nijakých tajností, ktoré zabíjajú. A pokiaľ ide o mravné správanie, predstavení nech sú neoblomní. Je lepšie podstúpiť riziko, že sa z domu prepustí nevinný, ako riskovať, že zostane ten, kto pohoršuje. Asistenti sú vo svedomí povinní – a je to veľmi dôležitá povinnosť – oznámiť predstaveným všetko, o čom by vedeli, že uráža Boha.

Potom som sa spýtal:

- A ako možno dosiahnuť, aby tu panoval rodinný duch, láska a dôvera?
- Treba dôkladne zachovávať predpisy domu.
- To je všetko?
- Najlepším chodom pri obede je príjemný výraz tváre.

Medzitým ako môj niekdajší chovanec pomaly končil svoje rozprávanie, ja som so živou lútosťou stále sledoval, ako prebieha táto prestávka. Cítil som však, že na mňa doľahla veľká únava. Neustále sa stupňovala, a keď už tento tlak nadobudol takú silu, že som ho nezniesol, strhol som sa a prebudil. Stál som pri posteli. Nohy som mal opuchnuté a tak ma boleli, že som už nevládal ani stáť. Bolo už neskoro, preto som sa rozhodol, že si pôjdem ľahnúť a že raz toto všetko napíšem svojim milým synom.

Bol by som rád, keby sa mi takéto sny nespívali, lebo ma veľmi unavujú. Na druhý deň som bol celý ako dolámaný a nevedel som sa dočkať večera, aby som si mohol odpočinúť. Ale len čo som si ľahol, znovu sa mi začalo snívať. Mal som pred sebou dvor a chlapcov, ktorí sú teraz v oratóriu, aj toho bývalého chovanca. Začal som sa vypytovať:

— Všetko rozpoviem svojim saleziánom. Ale čo mám povedať chlapcom z oratória?

Odpovedal mi:

— Nech si uvedomia, ako sa predstavení, učitelia, majstri a asistenti z lásky k nim namáhajú a študujú. Keby to nebolo pre ich dobro, nepodujímali by sa na také obety. Nech pamätajú, že prameňom spokojnosti je pokora. Nech vedia znášať chyby iných, lebo na svete niet dokonalosti. Dokonalosť bude až v nebi. Nech prestanú šomrať, lebo šomranie ochladzuje srdcia. A nadovšetko nech sa snažia žiť v Božej milosti. Kto nežije v pokoji s Bohom, nemá pokoj so sebou a nemá ho ani s inými.

— Hovoríš teda, že medzi mojimi chlapcami sú takí, čo nenažívajú v pokoji s Bohom?

— Toto je prvá príčina zlej nálady, prvá z toľkých, o ktorých viete, že ich treba odstrániť. Ale teraz vám o nich nemusím hovoriť. Nedôveruje iba ten, kto má tajnosti a kto sa bojí, že by všetko vyšlo najavo. Vie, že by sa za ne musel hanbiť a upadol by do nemilosti. Ak srdce nežije v pokoji s Bohom, chlapec sa stáva nepokojným, podráždeným, prieči sa poslušnosti, pre nič za nič vybuchuje, zdá sa mu, že všetko ide zle, a keďže mu chýba láska, myslí si, že ani predstavení ho nemajú radi.

— A predsa, drahý môj, nevidíš, koľkí v oratóriu pristupujú k spovedi a k svätému prijímaniu?

— Je pravda, že k spovedi pristupuje veľa chlapcov, ale mnohým chýba *radikálnosť* a vytrvalosť v predsavzatí. Spovedajú sa, no vždy ide o tie isté hriechy, tie isté príležitosti k hriechu, tie isté zlozvyky, to isté nedodržiavanie rád a nariadení, to isté zanedbávanie povinností. A to sa ťahá celé mesiace, ba roky. Takéto spovede majú len malú alebo nijakú hodnotu. Preto neprinášajú pokoj. A keby Boh povolal niektorého chlapca v takomto stave pred svoj súd, veru by to bolo na pováženie...

— A je v oratóriu veľa takých chlapcov?

— V porovnaní s veľkým počtom chlapcov v dome je ich málo. Pozri sa, — a ukázal mi ich.

Zahľadel som sa a videl som ich všetkých, jedného po druhom. Ich správanie zarmútilo moje srdce. Nechcem tu o nich písať, ale keď sa vrátim, každému poviem osobne, čo som uňho videl. Teraz Vám napíšem len to, že je načase modliť sa a pevne sa rozhodnúť. Rozhodnúť sa nielen slovami, ale aj skutkami a ukázať, že medzi nami i naďalej žijú chlapci, akými boli Comollo, Dominik Savio, Besuccio či Saccardi.

Napokon som sa svojho priateľa spýtal:

— Chceš mi ešte niečo povedať?

— Kážte všetkým, veľkým i malým, aby vždy pamätali na Pannu Máriu Pomocnicu. Veď ona ich tu zhromaždila a vyviedla z nebezpečenstiev sveta, aby sa milovali ako bratia a aby svojím dobrým správaním boli Bohu i jej na česť. Ona im na svoj príhovor obstaráva chlieb a prostriedky na štúdium. Nech si pripomenú, že sa blíži sviatok ich Matky a že s jej pomocou musí padnúť tá hrádza nedôvery, ktorú sa diabli podarilo postaviť medzi chlapcov a predstavených a z ktorej ťaží na škodu nejednej duše.

340 *Zo spisov dona Bosca*

— A podarí sa nám strhnúť túto hrádzu?

— Určite. Len nech sú všetci, veľkí i malí, ochotní z lásky k Panně Márii niečo sa zrieknuť a uviesť do života to, čo som povedal.

Pritom som ďalej pozoroval svojich chlapcov. Pri pohľade na tých, čo boli na ceste do večného zatratenia, mi tak zvieralo srdce, že som sa prebudil. Chcel by som Vám rozpovedať ešte veľa dôležitých vecí, čo som videl, ale čas a okolnosti mi to nedovoľujú.

Končím. Viete, čo chcem od Vás ja, úbohý stavec, ktorý sa pre svojich drahých chlapcov zodral? Nič iné, len aby sa, samozrejme, primerane okolnostiam vrátili šťastné dni niekdajšieho oratória. Dni lásky a kresťanskej dôvery medzi chlapcami a predstaviteľmi. Dni ducha vládnuť a vzájomného porozumenia z lásky k Ježišovi Kristovi. Dni jednoduchých a úprimne otvorených srdc, dni lásky a pravej veselosti všetkých. Potrebujem, aby ste ma potešili nádejou a príslubom, že urobíte všetko, čo od Vás žiadam pre dobro Vašich duší.

Neuvedomujete si dostatočne, aké máte šťastie, že bývate v oratóriu. Pred Bohom Vás uisťujem, že stačí, aby chlapec vstúpil do saleziánskeho domu, a Panna Mária ho hneď vezme pod svoju osobitnú ochranu. Urobme teda spoločnú dohodu: láska pre tých, čo rozkazujú, a láska pre tých, čo majú poslúchať, nech prispieje k tomu, aby u nás zavládol duch svätého Františka Saleského.

Moji milovaní, blíži sa chvíľa, keď sa budem musieť s Vami rozlúčiť a odobrať sa na večnosť. (Poznámka tajomníka: Tu don Bosco prestal diktovať. Oči mu zaliali slzy. Nie od ľútosti, ale z nevýslovnej nežnosti, ktorá vyžarovala z jeho pohľadu i jeho

hlasu. Po chvíľke pokračoval.) Preto túžim, moji milovaní kňazi, klerici i chlapci, zanechať Vás na tej ceste, na ktorej Vás chce mať Pán.

Na dosiahnutie tohto cieľa Vám Svätý Otec, s ktorým som bol v piatok 9. mája, z celého srdca posíla svoje požehnanie. Na sviatok Panny Márie Pomocnice už budem medzi Vami, pred obrazom našej milovanej Matky. Chcem, aby sa aj tento veľký sviatok oslávil čo najveľkolepejšie. Don Lazzero a don Marchisio nech sa postarajú, aby bolo veselo aj v jedálni. Sviatok Panny Márie Pomocnice musí byť predohrou večného sviatku, ktorý máme raz všetci spoločne sláviť v nebi.

*Váš oddaný priateľ v Ježišovi Kristovi
kňaz Ján Bosco*

342 *Zo spisov dona Bosca*

IV.

SVÄTÝ JÁN BOSCO NA PAMIATKU PRVÝM MISIONÁROM *

1. Hľadajte duše a nie peniaze, pocty a hodnosti.
2. Buďte láskaví a zvrchovane zdvorilí ku všetkým, ale vyhýbajte sa rozhovorom a dôvernosiťami s osobami iného pohlavia alebo s podozrivým správaním.
3. Na návštevy choďte len vtedy, keď si to vyžaduje láska a potreba.
4. Pozvanie na pohostenie prijmite len z veľmi vážnych dôvodov. V takom prípade sa postarajte, aby ste boli dvaja.
5. Osobitnú starostlivosť prejavujte chorým, deťom, starým a chudobným a získate Božie požehnanie a priazeň ľudí.
6. Uctievať si všetky vrchnosti, občianske i cirkevné, mestské i štátne.
7. Ak sa stretnete s váženou osobou, úctivo ju pozdravte.
8. Rovnako sa zachovajte aj k duchovným a rehoľníkom.
9. Chráňte sa záhaľky a sporov. Buďte mierni v jedení, pití a odpočinku.
10. Milujte, uctievať si a vážte aj iné rehoľné spoločnosti a rozprávajte o nich len dobre. Tak si získate úctu druhých a poslušíte dobrou našej Kongregácie.
11. Starajte sa o svoje zdravie. Pracujte len toľko, koľko vám silly dovoľia.

* Pripomenky, ktoré don Bosco povedal 11. novembra 1875 v Bazilike Panny Márie Pomocnice saleziánom odchádzajúcim do Argentíny. (DB: *Ricordi ai primi missionari*. ASC 132. quaderni-taccuimis.)

12. Nech svet vidí, že ste skromní v odievaní, stravovaní a v bývaní. Tak budete bohatí pred Bohom a získate si srdce ľudí.

13. Milujte sa navzájom, radte sa a napomínajte sa, ale nikdy si nezávidte a nebuďte nevraživí. Dobro jedného nech je dobrom všetkých. Starosti a trápenie jedného považujte za starosti a trápenia všetkých a usilujte sa ich odstrániť alebo aspoň zmierniť.

14. Zachovávajúte Stanovy a nikdy nezabudnite na mesačnú prípravu na dobrú smrť.

15. Každé ráno zverte Bohu svoju dennú prácu, konkrétne spovedanie, školu, vyučovanie katechizmu a kázne.

16. Vytrvalo odporúčajte úctu k Panne Márii Pomocnici a k sviatostnému Ježišovi.

17. Mladíkov nabádajte k častej spovedi a prijímaniu.

18. V súvislosti s podporou povolání upriamujte pozornosť na: lásku k čistote, odpor k neresti, vyhýbanie sa zhýralcom, časté sväté prijímanie, lásku plnú vlúdnosti a osobitnej láskavosti k mladým.

19. V sporných prípadoch nerozsudujte, kým ste nevypočuli obe stránky.

20. V námahách a v utrpení nezabúdajte, že v nebi nás čaká veľká odmena. Amen.

344 *Zo spisov dona Bosca*

V. Z DUCHOVNÉHO TESTAMENTU SVĚTÉHO JÁNA BOSCA *

Moji drahí a milovaní synovia v Ježišovi Kristovi!

Pred odchodom na večnosť prichodí mi splniť si voči vám niekoľko povinností, a tak uspokojíť živú túžbu svojho srdca. Predovšetkým vám čo najúprimnejšie ďakujem za poslušnosť, ktorú ste mi preukazovali, a za všetko, čo ste vykonali v prospech posilnenia a rastu Kongregácie.

Opúšťam vás, ale iba na čas. Dúfam, že nekonečné Božie milosrdenstvo nám dožičí stretnúť sa raz v blaženej večnosti. Tam vás očakávam.

Nesmúťte, prosím vás, nad mojou smrťou. Tento dlh si musíme všetci splatiť, ale potom dostaneme bohatú odmenu za každú námahu, ktorú sme znášali z lásky k nášmu Učiteľovi, dobrotivému Pánu Ježišovi.

Namiesto toho, aby ste smútili, urobte pevné rozhodnutie, že zostanete verní svojmu povolaniu až do smrti. Starostlivo dbajte na to, aby vás ani láska k svetu, ani náklonnosť k príbuzným, ani túžba po pohodlnom živote nezlákali znesvätiť posvätné sľuby, a tak zradiť rehoľnú profesiu, ktorou sme sa oddali Pánovi. Nik nech nesiahá po tom, čo daroval Bohu.

Ak ste ma milovali v minulosti, milujte ma aj v budúcnosti presným zachovávaním našich Stanov.

Váš prvý hlavný predstavený zomrel, ale váš skutočný predstavený – Ježiš Kristus nikdy neumrie. On bude vždy naším

* DB: *Memorie dal 1841 al 1884-5-6*. ASC 132. quaderni-taccuini 6.

učiteľom, vzorom a vodcom. Zapamätajte si, že raz bude aj naším sudcom a odmení nás za vernú službu.

Váš hlavný predstavený zomrel. Na jeho miesto zvolia iného. Bude sa starať o vás i o vašu duševnú spásu. Počúvajte ho, milujte, poslúchajte a modlite sa zaňho, ako ste to robili, keď šlo o mňa.

Zbohom, drahí synáčikovia, zbohom. Očakávam vás v nebi. Tam sa budeme zhovárať o Bohu a o Panne Márii, našej Matke a udržovateľke Kongregácie. Tam budeme naveky vďačiť našej Kongregácii, že zachovávanie jej Stanov nám mocne a účinne prispelo k spáse.

*Sit nomen Domini benedictum ex hoc nunc et usque in saeculum.
In te, Domine speravi, non confundar in aeternum.*

... Dobrotivý Pán a jeho presvätá Matka prišli nám v núdzi na pomoc. Stávalo sa to najmä vtedy, keď sme čokoľvek potrebovali pre našich chudobných a opustených chlapcov, a ešte väčšmi, keď hrozilo nebezpečenstvo ich duší.

Panna Mária iste bude i naďalej ochraňovať našu Kongregáciu a saleziánske diela, ak jej budeme dôverovať a šíriť jej uctievanie.

... Práca a dobré, seriózne správanie našich spolubratov získava, ba – mohli by sme povedať – podnecuje chovancov, aby nasledovali ich príklad. Prinášajme obety finančné i osobné, riadme sa preventívnym systémom a budeme mať mnoho povolaní.

... Všetci spolubratia saleziáni, čo bývajú v tom istom dome, musia byť so svojím direktorom jedno srdce a jedna duša.

Nech si dobre pamätajú, že najzhubnejší mor, pred ktorým treba utekať, je šomranie. Nech prinášajú všetliaké obety, ale kritizovanie predstavených nemožno nikdy strpieť.

... Nežiadam od vás nijaké osobitné kajúcne skutky alebo umŕtvovania. Urobíte záslužnú vec a získate Kongregácii slávu, ak budete vedieť s kresťanskou odovzdanosťou znášať ťažkosti a nepríjemnosti života.

... A ďalej, každý namiesto toho, aby posudzoval, čo robia iní, nech si všemožne plní úlohy, ktoré mu boli zverené.

... Každému sa dôrazne prikazuje a odporúča pred Bohom i pred ľuďmi, aby dbal o mravnosť medzi saleziánmi a tými, ktorých nám akýmkoľvek spôsobom zverila Prozreteľnosť.

... Dbajte na to, aby nik nemohol povedať, že toto alebo tamto zariadenie nesvedčí o chudobe a že takéto jedlo, takýto odev alebo takúto izbu chudobní nemajú. Kto dáva príležitosť k takým rečiam, pre Kongregáciu, ktorá sa má vždy honosiť sľubom chudoby, pripravuje pohromu. Beda nám, keby nám naši dobrodinci museli povedať, že žijeme blahobytnejšie ako oni!

... Pamätajte si, že vždy zažijete krásne chvíle, keď sa vám podarí dobrotou premôcť nepriateľa alebo získať si priateľa.

... Naša Kongregácia má pred sebou radostnú budúcnosť. Pripravila jej ju Božia prozreteľnosť. Sláva Kongregácie bude trvať dovtedy, dokedy budeme verne zachovávať svoje Stanovy.

Ak začneme žiť pohodlne a blahobytné, naša Spoločnosť už nebude plniť svoju úlohu.

Svet nás bude prijímať s otvoreným náručím len vtedy, ak sa budeme starať o zaostalé národy a o najchudobnejšie a najohrozenejšie deti spoločnosti. To je naše pravé bohatstvo, o ktoré nás nikto neolúpi.

... Nezabúdajme, že sme tu pre chlapcov chudobných a zanedbaných. Tam medzi neznámym ľuďom, ktorý nepozná pravého Boha, sa ukážu nevídané divy a mocný Boh ich odhalí svetu.

Okrem domov na bývanie nevlastníme nijaké nehnuteľnosti.

Keď sa stane, že salezián sa strávi v práci za duše, naša Kongregácia dosiahla veľké víťazstvo a zostúpi na ňu Božie požehnanie.

